

ŪTEITHIO UUMĪTE MATU-INĪ

RĪANDĪKĪTWO NĪ
WATSON GOODMAN

KABUKU GAKA TIGAKWENDIO

ŪTEITHIO UUMĪTE MATU-INĪ

Kabuku gaka “ŪTEITHIO UUMĪTE MATU-INĪ” gathondeketwo karī kanyinyi nīguo ūhote gūgakua mūhuko-inī waku ūgathomage rīrīa ūtarī na wīra ūraruta kana wetereire ngari. Maūndū marīa maandīkitwo ho mathurītwo kuuma thīinī wa Ibuku rīa Ngai tondū nīho hangīoneka ciugo itarī mūndū ūngīcīkararia.

Mūgambo wa Ngai “uumaga matu-inī” naguo nī wa bata mūno harī ngoro ciitū iria ihūtiī o na ikanyota nī ūndū wa ūthingu wa ngoro. Mūndū o wothe arīkia kūhera mehīa make na ma, na etīkia Mūhonokia, o We Jesu Kristo, na ngoro yake yothe-rī, Mwathani nīarīmwiyonithagia thīinī wa ngoro yake o na amūhe gīkeno gīake na thayū thīinī wa mwītikia ūcio. Ndahonokirio nī Mwathani 1937, na kuuma hīndī io ndūūruga tūrī na ngwatanīro nake. Nīngūkūringīrīria na ngoro yakwa yothe atī wakorūo ūtarī wahonokio nī Mwathani ūhonokio o RĪU, tondū nīwe ūhonokagia ehīa othe.

— Watson Goodman (1920-2002)

Jeremia 31:3

Nake Jehova aanyumĩrĩire kũu kũraya akĩnjĩra ũũ: Ti-itherũ ngwendete wendo ũrĩa ũtũũraga tene na tene; tondũ ũcio no ngĩrĩ-rĩirie gũgwĩka maũndũ ma ũtugi.

Johana 3:16

Amu Ngai, tondũ wa ũrĩa endete kĩrĩndĩ gĩa gũkũ thĩ, nĩaarutire Mũrũ wake wa mũmwe, nĩ getha mũndũ o wothe ũmwĩhokete ndakore, no agĩe muoyo wa tene na tene.

Aroma 5:8

No rĩrĩ, ũndũ ũrĩa Ngai onanĩtie ũtwendi wake naguo-rĩ, nĩ ũyũ,

atĩ Kristo aatũkuĩrĩire rĩrĩa twa-tũire tũrĩ o ehia.

Johana 13:1

Na rĩrĩ, gĩathĩ kĩa Bathaka gĩa-tua gũkinya, Jesu nĩoĩ hingo yake nĩ nginyu oime gũkũ thĩ athĩ gwĩ lthe witũ, na tondũ nĩendete andũ ake mwene arĩa maarĩ gũkũ thĩ, nĩ kũmenda aamendaga nginya o kĩrikĩrĩro.

Kũguũrĩrio 1:5

Na kũrĩ Jesu Kristo, mũira ũrĩa mwĩhokeku, o we irigithathi rĩa arĩa akuũ, na nowe mwathi wa athamaki a thĩ. O we ũcio ũtwenda, na watuohorire na thakame yake tuume mehia-inĩ maitũ.

1 Timotheo 3:16

Na rīrī, hatirī nganja atī ūhoru wa kwīamūrīra Ngai nī hithe nene ma: naguo nī wake o We, Ūria wonanirio e na mwīrī, Agī-tuwo mūthingu nī Roho, Akīo-nwo nī araika, Ningī ngumo ya-ke ikīhunjanirio kūrī andū a ndūrīrī ciothe, Agīgītīkio nī andū a gūkū thī, Na akīiyūkio riri-inī kūrīa Igūrū.

Johana 1:1 na 14a

O kiambirīria-rī, Ūhoru warī o kuo, naguo Ūhoru watūire o harī Ngai, o naguo Ūhoru warī o Ngai. . . We, Ūhoru-rī, agīgī-tuika mūdū, agītūūrania na ithuī. . .

Mathayo 1:22, 23

Na rīrī, maūdū macio meki-rūo nī getha ciugo iria cioigirūo nī Mwathani na kanua ka mūna-bii ikinye, rīrīa oigire atīrī: Onei, mūrītu nīakagīa ihu, na aciare kahī, Nako gatuwo Imanueli; ūguo naguo ūgītaūrūo, nī kuuga, Ngai hamwe na ithuī.

Johana 14:9, 10a

Nake Jesu akīmwīra atīrī, Gi-thī ndūire na inyuī hingo īigana ūū, nawe, Filipu, ūkaaga kū'me-nya? mūdū ūnyonete nī nīonete Ithe witū; nī atīa tondū wanjīra, Tuonie Ithe witū? Kai ūtetīkītie atī nī ndī thīnī wa Ithe witū, nake Ithe witū e thīnī wakwa? . . .

JESU, MWANA WA NGAI

3

Akolosai 2:9

Ni gūkorūo ūiyūru wothe wa Ūngai nīūtūire thīnī wake ari na mwirī.

Isaia 9:6

Ni gūkorūo nītūciarīrūo kaana, tūkaheo kahīi, naguo wathani ūkagīa ciande-inī ciako; nako gagetagwo Mūheani-Kīrīra-wa-Kūgegania, Mūrungu-Mwene-Hinya, Ithe-wa-Andū-wa-Tene-na-Tene, Mūnene-wa-Thayū.

Luka 1:35

Nake mūraika akīmūcokeria akīmwīra atirī, Roho Mūtheru nīagoka kūrī wee, naguo hinya wa Ūrīa-wī-Igūrū-mūno nīūga-

kūringithia kīigunyī: na nī ūndū wa ūhoru ūcio, karīa gagaciarūo nīgagatuwo gatheru, o Mūrū wa Ngai.

Mathayo 17:5

O akīaragia-rī, hagīūka itu rīkengu, rīkīmahumbīra: na atīrī, mūgambo ūkiuma itu-inī, ūkiuga atirī, Ūyū nīwe Mūrū wakwa ūrīa nyendete mūno, nīngenaga mūno nīwe; mūiguagei.

1 Johana 4:15

Mūdū o na ūrīkū wa gwītīkia atī Jesu nī Mūrū wa Ngai-rī, Ngai nīatūire thīnī wake, nake nīatūire thīnī wa Ngai.

Johana 8:23

Nake akimera, Inyui mūri a na thī, niī ndī wa na igūrū; inyui mūri a gūkū thī, niī ndiri wa gūkū thī.

Johana 11:25

Nake Jesu akimwira atiriri, Ni niī kūrūka na nī niī muoyo; ūria wī'hokete nū, o na aakua, no agatūura muoyo.

Johana 8:58

Nake Jesu akimera, Ndamwira atiriri, o ma, ma, Iburahimu ataa-naciarūo-ri, niī no ndūire.

Johana 4:25, 26

Nake mūtumia akimwira atiriri, Nīnjūi Mesia nīagoka (ūria wī-tagwo Kristo); we oka, nīagatwī-

ra maūdū mothe wega. Jesu akimwira atiriri, Niī ngūkwariria, nī niī ūcio.

Johana 6:35

Nake Jesu akimera atiriri, Ni niī mūgate wa muoyo; mūdū ūkīte kūrī niī ndakahūta, na mūdū wī'hokete, niī, ndari hingo akanyota.

Johana 10:7

Tondū ūcio, Jesu agīcoka akimera atiriri, Ndamwira o ma, ma, Ni niī kihingo kia ng'ondū.

Johana 13:13

Mūnjītaga Mūrutani, na mūkanjīta Mwathani; na nī wega mūkiuga ūguo, amu nīguo ndī.

Mathayo 14:19-21

Akīira kīrīndī gīikare thī nye-ki-inī; nake akīoya mīgate īo ītano, o na ciūngūyū icio igīrī, akīrora Igūrū, akīrathima, akīe-nyūranga mīgate, akīmīnengera arutwo ake, nao arutwo makīmī-nengera kīrīndī. Nao andū acio othe makīrīa, makīhūna: makīoya cienyū iria ciatigarire ciondo ikū-mi na igīrī ciyūire. Na arīa maarīre maarī arūme ta ngiri ithano, hatatarītwo andū-a-nja na ciana.

Luka 5:4-6

Na aatiga kwaria, akīira Simoni atīrī, Ta twaratwara marikabu harīa hariku, mūikūrūkie ngara cianyu cia ndigi iria-inī mūtabe

ciūngūyū. Nake Simoni akīmūco-keria akīmwīra atīrī, Mūnene witū, nītūrutire wīra wa hinya ūtu-kū wothe, na tūtīnagwatia kīndū o na kī: no rīrī, nī ūndū wa kiugo kīu gīaku nīngūikūrūkia ngara iria cia ndigi. Nao maarīkia gwīka ūguo, magītaha ciūngūyū nyingī ma; nacio ngara ciao cia ndigi igītuīkatuīka.

Mathayo 21:19

Na ona mūkūyū njīra-inī, agī-thū harī guo, na ndaigana kuona kīndū tīga o mathangū matheri; nake akīwīra atīrī, Maciaro maroaga gūcoka gūciarūo nīwe nginya tene. Na kahinda o kau mūkūyū ūcio ūgīitīka kūhoha.

6 JESU KRISTO NĪ MŪŪMBI O NA MWATHANI

Ahibirania 1:2

Ngai. . . o matukū-inī maya ma kūrīgīrīria nīatwarīirie ithuī na kanua ka Mūriū, ūriā aatuire mūgai wa kūgaya indo ciothe; o nacio thī ciothe aaciūmbire na njira ya Mūriū o ūcio.

Atūmwo 2:36

Tondū wa ūguo andū othe a Isiraeli nīmakīmenye o ki, atī Jesu o ro ūcio inyuī mwaambithirie mūtī igūrū, nīwe Ngai atuīte Mwathani o na Kristo.

Aroma 14:9

Amu ūhoru ūyū nīguo watūmire Kristo akue na acoke muoyo, atī nīguo atuīke Mwathani o

wa arīa maanakua na wa arīa marī muoyo.

Johana 1:3

Indo ciothe ikīgīa ciagiire na ūndū wake, na kīndū o gīothe kīriā kīgīite, gūtīrī kīagiire we atarī ho, o na kīmwe.

Akolosai 1:16

Tondū rīrī, indo ciothe ikīūmbwo nīciombirūo na ūndū wake, iria irī Igūrū, o nacio iria irī thī; iria cionekaga o na iria itonekaga; o na ciatuīka nī itī cia ūnene kana ene wathani, kana mothamaki, o na kana mahinya, ciothe-rī, nī kūūmbwo ciombirūo na ūndū wake, nīguo ituīke ciake.

Aroma 2:16

Gūkonwo ūguo mūthenya ūrīa Ngai agakinyia cira wa maūndū ma hitho marīa me ngoro-inī cia andū, ekīre ūhoru wamo ituīro e thīinī wa Jesu Kristo, o ta ūrīa Ūhoru-ūrīa-Mwega uugīte, ūcio nīi 'hunjagia.

Johana 5:22

Amu-rī, Ithe ningī ndarī mūndū atuagīra cira; ūtui wothe wa cira-rī, nīanengerete Mūriū.

Aroma 14:10

Wee nawe ūgūtuīra mūrū wa thoguo nīkī? Wee o nawe-rī, nī kī gīgūtūma ūmene mūrū wa

thoguo? Amu-rī, ithuothe no mūhaka tūkarūgama mbere ya gītī kīa Ngai gīa ituīro.

2 Timotheo 4:1

Ndakwīra atīrī na ma, Ngai arī ho, o nake Kristo Jesu, o we ūrīa ūgacirithia andū arīa marī muoyo o na arīa makuīte, na nī ūndū wa ūrīa akaguūranīrio na athamakage.

Mathayo 25:32

Na ndūrīrī ciothe nīikonganio mbere yake: nake nīagaciamūrania, o ta ūrīa mūrīithi aamūranagia ng'ondū na mbūri.

8 TUKŪORAGWO MEHIA-INI NĪ KRISTO WIKI

Johana 10:9

Nī niī kīhingo; mūdū aatonyera harī niī, nī kūhonoka akahonoka, na atonyage akiumaga, na onage gīa kūria.

Johana 14:6

Nake Jesu akīmwira atiri, Nī niī njira, na nī niī ūhorō-ūrīawa-ma, na nī niī muoyo; gūtiri mūdū ūkinyaga gwī Ithe witū, atokiire harī niī.

Ahibirania 7:25

Ningi nī ūndū wa ūguo, nīahotaga kūhonokia kūna kūna andū arīa makuhagiriira Ngai mathiiriire harī we, kuona atī atūūruga muoyo hīndī ciothe nīguo amahoyagire.

Ahibirania 5:9

Na aakirikia gūtuwo mwagiri ru kūna, agituika kihumo kīa ūhonokio ūria ūtagathira kūrī arīa othe mamūiguaga.

Johana 8:24

Nikio ndamwira nī gūkua mūgakua mūrī o na mehia manyu; amu mwaaga gwitikia atī nī niī ūria we, mūgakua mwī na mehia manyu.

Atūmwo 4:12

Naguo ūhorō wa kūhonokio ndūngioneka harī ūngī o na ūrikū: nī ūndū atiri, gūtiri riitwa ringi rīanaheanwo gūkū thī kūrī andū ringiagiriira rīa gūtūhonokia.

TOKŪŪRAGWO MEHIA-INĪ NĪ KRISTO WIKI 9

Kūguūrīrio 5:9

Na hīndī io makīina rūimbo rūerū, makiuga atīrī, Wee-rī, nīwe mwagīrīru wa kūiyūkia mbuku, ūmethūre tūtembe tūu twayo, amu nīwathīnjirūo, ūkīgūrīra Ngai andū na thakame yaku a mihīrīga yothe na mīario yothe na nduka ciothe na ndūrīrī ciothe.

Akolosai 1:12-14

Na ningī mūcokagīrie Ithe witū ngatho, we ūtūtuīte andū aiganīru a kūgayanīrio igai hamwe na andū arīa aamūre, kūrīa kwī na ūtheri. Nake nīwe watūhonokīrie agītūruta watho-inī wa nduma, agītūthamīrīria ūthamaki-inī wa

Mūriū ūrīa endete mūno. Ūcio nīwe watūkūūrīre, nī gūtūrekerā mehīa maitū.

1 Akorintho 1:30

No rīrī, nī tondū wake inyuī mūtuīkīte a gūikara thīinī wa Kristo Jesu, o we watuīkīre ūūgī witū uumīte kūrī Ngai, na ūthingu witū, na gūtherio, o na gūkūūrūo.

Tito 2:14

Nake nīwe werutire nī ūndū witū, nī getha atūkūūrē waganu-inī wothe, na atherie andū a gūtuīka ake kīūmbe, arīa marī na kīyo gīa gwīkaga maūndū mega.

1 Petero 1:18, 19

Ni ūndū nīmūūi atī rīrīa mwa-
kūūrīrūo mūtīgane na mītūūrīre
yanyu ya tūhū irīa mwatīgīrūo
nī maithe manyu, ti indo ibuthaga
ta betha na thahabu mwakūūrīrūo
nacio; no nī thakame ya goro
mūno, ta ya gatūrūme gatārī na
kaūūgū o na kana kīmeni, na
nīyo thakame ya Kristo.

Mathayo 26:28

Ni gūkorūo īno nīyo thakame
yakwa ya kīrīkanīro irīa ītīirūo
andū aingī, ya gūtūma mehīa
mohanīrūo.

Ahibirania 9:14

Githī thakame ya Kristo, o we
werutīre Ngai, atārī na kaūūgū,

na ūndū wa Roho ūrīa ūtūūraga
tene na tene-rī, ndīngīkīrīa mūno
kūmūtherīa thamīri cianyu nīguo
mūtīgane na ciiko irīa irebage
gīkuū, na mūtungatagīre Ngai
ūrīa wī muoyo?

1 Johana 1:7

No akorūo tūthiaga o na ūtheri,
ta ūrīa we arī ūtheri-inī, twī na
ngwatanīro, mūndū na ūrīa ūngī,
nayo thakame ya Jesu Mūrū wake
nītūtheragia tūgathira wīhīa wo-
the.

Aefeso 1:7

Na nī thīnī wake twakūūrīrūo,
nī ūndū wa thakame yake, o na
tūkoherūo mehīa maitu kūringana
na ūrīa Wega wake ūingīhīte.

ŪHONOKIO NA ŪNDŪ WA GWĪTĪKIA KRISTO 11

Johana 20:31

No icio nīciandikītwo nī getha mwītīkie atī Jesu nīwe Kristo, Mūrū wa Ngai; na tondū wa gwītīkia mūgīe na muoyo na ūndū wa rītwa rīake.

Johana 6:28, 29

Nao magīkīmūūria atīrī, Twīkage atīa, nīguo tūtūike nī mawīra ma Ngai tūraruta? Nake Jesu agīcokia akīmera, Wīra wa Ngai nī rīrī, nī mwīhoke ūrīa areketie.

Aroma 5:1

Ni ūndū ūcio-rī, kuona atī nī-tūtūitwo athingu nī ūndū wa gwītīkia-rī, nītūikarage o tūiguaine

na Ngai nī ūndū wa kūiguithanio nake nī Mwathani witū Jesu Kristo.

Aefeso 2:8, 9

Nī ūndū-rī, nī Wega wa Ngai watūmire mūhonokio nī ūndū wa gwītīkia; nago ūndū ūcio ndwo-imanire na inyuī inyuene: no kūheo mwaheirūo nī Ngai: na ndwakiumanire na mawīra marīa mwanaruta, nī getha mūdū o wothe ndakanegooce.

1 Johana 5:4

Nī gūkorūo kīrīa gīothe gīciarītwo nī Ngai nīgītoragia ūhorō wa gūkū thī; nago ūtoria ūrīa ūtoretie ūhorō wa thī nī atīrī-rī, nī gwītīkia gwītū.

Thaburi 103:17

No rīrī, ūtugi wa Jehova ūtūū-
raga harī arīa amwītīgīrī kuuma
o tene na nginya tene na tene,
naguo ūthingu wake ūkinyagīrīra
ciana cia ciana ciao.

Tito 3:5

Nī kūhonokia aatūhonokirie, ti
tondū wa ciiko iria tweekaga ithue-
ne cia gwītua athingu, no nī ūndū
wa tha ciake, nī gūtūthambia o
gūthambio kūrīa gūtūmaga mū-
ndū aciarūo rīngī na erūhio na
Roho Mūtheru.

Mika 7:18

Nī Mūrungu ūrīkū ūtariī tawe,
ūrīa wohanagīra ūūru, o na aga-

kiranīra ūūru wa kwagarara wa-
tho wa matigari ma andū ake, o
arīa egwatiire igai?

Macakaya 3:22, 23

Atī nī ūndū wa mītugīre ya
Jehova, nīkīo tūtānīnītwo biū!
nī gūtūika tha ciake itirī hī-
ndī ithiraga. Mītugīre yake īro-
kaga īrī o mīerū rūcinī o rūci-
nī; kwīhokeka gwaku-rī, nī kū-
nene mūno.

Thaburi 108:4

Nī gūkorūo ūtugi waku nī mū-
nene, ūgakinya o mbere ya igūrū,
ningī ūhoru waku wa ma ūgagī-
kinya o kūrīa matu-inī.

Mathayo 11:28

Ūkai kūrī nī inyuothe anogu, na inyuī mūtīkīte mīrigo mīne-ne, na nīngūmūhurūkia.

Isaia 1:18

Rīu-rī, gīūkei tūcire; ūguo nīguo Jehova ekuuga. O na harīa mehīa manyu matunīhīte ta gakarākū-rī, nīmagathera o ta ira; o na maatuīka matunīhīte o ta thakame, nīmakerūha o ta guoya wa ng'ondū.

Isaia 55:1

Atīrīrī, inyuī inyuothe arīa mūnyotī-rī, ūkai maī-inī. O nake ūrīa ūtarī na mbīa nīoke; gūrai irio, mūrīe. Ī-ni, ūkai mūgūre

ndibei, o na irīa, mūtārī mbīa mūkūruta, o na kana kīndū gīa thogora.

Kūguūrīrio 22:17

Nake Roho o nake mūhiki mekuuga, Ūka. Nake ūrīa ūkūigua nīoge, Ūka. Nake ūrīa ūnyotū, nīoke; o ūrīa ūkwenda, nīamū-kīre maī marīa ma muoyo, atekūgūra.

Johana 7:37

Na rīrī, mūthenya wa kūrīkī-rīria, nīguo mūthenya ūrīa mūnene wa gīathī kīu, Jesu nīaarūgamire, akīanīrīra, akiuga atī-rīrī, Mūndū ūnyotī-rī, nīoke kūrī nī, anyue.

Aroma 8:14, 15

Nī gūkorūo andū arīa othe matongoragio nī Roho wa Ngai, acio nīo ciana cia Ngai. Amu mūtiaheirūo robo wa gūtūma mūcoke kūigua ta mūrī ngombo, mwītigagīre; mwabeirūo robo wa gūtūma mūmenye atī mūrī ciana ciake cia kwīrererūo, na nīguo ūtūmaga twanīrīre tūkoiga, Abba, Baba!

Afilipi 2:15

Nī getha mūtūike andū mata-ngīcukīka na maagīte ūūru, o ciana cia Ngai itarī na kaūūgū, mūtūūranītie na andū a rūciaro rūrī ruogomu na rūtūrīku; na rīrīa mūrī hamwe nao, muonagwo

ta mūrī motheri-ma-igūrū ma-theragīra gūkū thī.

Johana 1:12

No arīa othe maamwītīkīrīre, nīo arīa mehokete rītwa riake, acio akīmahotithia gūtūika ciana cia Ngai.

2 Akorintho 6:17, 18

Tondū wa ūguo-rī, Umai thīinī wao, mūikare mwīamūrīte kūrī o, ūguo nīguo Mwathani oiga, Na mūtikanahutie kīndū kīi tha-hu; Na nīi nīngūmwītīkīra, Na nīngūtūika Ithe wanyu, O na inyuī mūtūike ariū akwa na aarī akwa, ūguo nīguo Mwathani Mwene-hinya-wothe oiga.

NGAI-RI, OIGAGA ATIA NI ÜNDÜ WA NJOHI? 15

Thimo 20:1

Ndibei ni mündü mütendi, njohi-ri, ni mündü wa ngüi, nake üria üngihitithio niyo, o ürikü, ti müügi.

Agalatia 5:19-21

Na riri, maündü ma kiiwiri maria mekagwo nimoio o wega, namo ni maya: umaraya, na meririria mathuku, na üura-thoni, na kühoya mihianano, na kurogana, na üthü, na küugitana, na üiru, na marakara, na ngarari, na kwamukana, na morutani mahitanu, ningi gucumikira, na küriwo, na maruga maria mainagi-

rüo nyimbo itaagiriire, o na maündü mangi ta macio: naho ha ühoro wamo-ri, ngümwira na ma, o ta üria ndamwiriire na ma ria mbere, ati andü aria mekaga maündü ta macio, matikagairüo üthamaki wa Ngai.

Thimo 23:31, 32

Atiri, wee-ri, tiga kübara ndibei o na yagituniha, na yakorüo nürakengakenga iri gikombe-ini, na yatuika niinyorokaga wega ikimerüka: Amu müthia-ini, ni kürümana irümanaga ta njoka, küratha ikarathana o ta ndüira.

Mathayo 22:37, 38

Nake akīmūcokeria atīrī, Enda Mwathani Ngai waku na ngoro yaku yothe, na muoyo waku wothē, na gwīcīria gwaku guothe. Rīu nīrīo rīathani rīrīa inene, na rīa mbere.

Mariko 10:17-22

... Mūrutani mwega, nī atīa ingīika nī getha ngagae muoyo wa tene na tene? Nake Jesu akīmūcokeria atīrī, Ūkūnjīta mwega nīkī? gūtīrī mwega tīga o ūmwe, nīwe Ngai. Ndūūī maathani, atī Ndūkanoragane, Ndūkanatharanie, Ndūkanaiye, Ndūkanaigīrīre mūdū kīgenyo, Ndūkanahenanie, Tīa thoguo na nyūkwa? Nake

akīmwīra atīrī, Mūrutani, maūndū macio mothe ndūire ndīma-rūmītie nginya ndī o mūnyinyi. Nake Jesu, aamūrora, akīmwe-nda, akīmwīra atīrī, Nīkūrī ūndū ūmwe ūtigairie: nī rīrī, thīī, ūkēndie indo ciothe iria wī nacio, ūhe arīa athīni, na nīūkagīa na ūtonga Igūrū: na ūūke, ūnūmīrīre. Nowe agītuka gīthiithi aai-gua ūhoro ūcio, agīthīī e na kīcha: nī gūkorūo nī mūdū warī na indo nyingī.

Thimo 16:25

Kwī njīra mūdū onaga ta arī yo nūngarū, no gīturi kīayo nī mīirigo ya gūtunya gīkuū-inī.

1 Johana 3:7, 8a

Twana twakwa, mūtikanareke mūdū amūhīthie; ūrīa wīkaga maūdū ma ūthingu nīwe mūthingu, o ta ūrīa we nake e mūthingu; ūrīa wīhagia nī wa mūcukani, amu mūcukani atūire ehagia kuuma o kīambīrīria.

1 Akorintho 6:9, 10

Kana hibi mūtiūī atī andū arīa mekaga ūūru gūtīrī ūngīgaya ūthamaki wa Ngai? Menyai mūkanaheneka: ahūrimaraya-rī, kana ahoi-mīhianano, kana itharia, kana arīa metuaga ta aka, kana arūme arīa magwataga arūme

arīa angī-rī, kana aici, kana andū a riitho iraya, kana arīa arīu, kana arumani, o na kana ahahanyirī, acio othe gūtīrī ūkagaya ūthamaki wa Ngai.

Aefeso 5:6

Menyai mūhenio nī mūdū na ciugo cia tūhū: nī gūkorūo maūdū macio nīmo matūmaga marakara ma Ngai makinyīrīre rūciaro rūrīa rūa andū aremu.

Jakubu 1:22

Indī tuīkai andū a gwīkaga ūhoro ūrīa mūiguīte, na mūtīgatuīke o a kūūiguaga mūtekūwīka, mūkūhenagia inyuene.

Luka 15:32

No rīrī, nīkwagīriire tūcanja-
mūke na tūkene; nī gūkorūo
ūcio mūrū wa nyūkwa ararī
mūkuū, na nī mūriūku; ningī nīa-
rorīte, na nīacokete kuoneka.

Thimo 11:19

Ūrīa ūrūmainie na ūthingu, we
nīagakinyīrīra muoyo, nake mū-
thingatani na ūūru nī gūkua gwa-
ke mwene athūgītie.

Ezekieli 18:20

Roho ūrīa wīhagia noguo ūga-
kua; no rīrī, mūriū ndagacokere-
rūo nī ūūru wa ithe, o na kana

mūthuri acokererūo nī ūūru wa
mūriū; ūthingu wa mūdū ūrīa
mūthingu nowe mwene ūgaco-
kererūo nīguo, naguo waganu wa
mūdū ūrīa mwaganu nowe ūga-
cokererūo nīguo.

Aroma 8:6

Amu kūrūmīrīra mecīria marīa
moimanaga na mwīrī kūrehana-
gīre gīkuū: no rīrī, kūrūmīrīra
mecīria marīa moimaga kwī Robo
kūrehanagīre muoyo, o na thayū.

Jakubu 1:15

Namo merirīria macio maagīa
ihu-rī, maciaraga wīhia: naguo
wīhia wakūra-rī, ūgaciara gīkuū.

Johana 11:43, 44

Na aarīkia kuuga ūguo, akīa-nīrīra na mūgambo mūnene, akiuga, Lazaro, uma. Nake ūcio warī mūkuū akiuma, e mūthae moko na magūrū na matama; naguo ūthiū nīaarigiciirio gītambaya. Nake Jesu akīmera atīrī, Muohorei, mūreke athiī.

Johana 10:17, 18

Nikīo Ithe witū anyendete, nī ūndū ngūruta muoyo wakwa, nī getha njoke ndīūiyūkie rīngī. Gūtirī mūndū ūkūndunya; nī nī ngūūruta, nī mwene. Ndī na rūtha ndīūrute, na ningī ndī na rū-

tha njoke ndīūiyūkie rīngī. Nīndaathirūo ūguo nī Awa.

Kūguūrīrio 1:18

Nī nī Ūrīa-wī-muoyo; na nīndakuīte, na nī nī ūyū, ngūtūūra muoyo kinya o tene na tene, nacio ihingūro nī nī ndī nacio cia gīkuū na cia kwa-ngoma.

Luka 7:14, 15a

Agīthengerera hakuhī akībutia gītanda: nao akuui akīo makīrūgama. Agīcoka akiuga atīrī, Kamwana gaka, nīndakwīra atīrī, Ūkīra. Na rīrī, mūndū ūcio warī mūkuū agīūkūra agītīka kwaria.

Gūcokerithia Maathani
5:7-21

Ndūkanagīe na ngai ingī tiga niī.

Ndūkanethondekere mūhianano mwacūhie, wa mūhianire wa kindū o gīothe gīi kūrīa igūrū, kana wa kindū gīi gūkū thī, kana wa kindū kīi maī-inī marīa me mūhuro wa thī; ndūkanacīinamī-rīre kana ūcitungatīre. . .

Ndūkanagwete rīitwa rīa Jehova Ngai waku na itherū, nī gūkorūo Jehova ndakoiga atī mūdū ndehītie ūrīa ūgwetaga rīitwa rīake na itherū.

Menyagīrīra mūthenya wa thabatū ūwamūrage, o ta ūrīa Jehova

Ngai waku aagwathire. Rutaga wīra mīthenya itandatū, ūgeka maūdū maku mothe; no mūthenya wa mūgwanja nī thabatū ya Jehova Ngai waku. . .

Tīa thoguo na nyūkwa, o ta ūrīa Jehova Ngai waku aagwathire wīkage. . .

Ndūkanoragane.

O na kana ūtharanie.

O na kana ūiye.

O na kana ūigīrīre mūdū ūrīa ūngī kīgenyo.

O na kana ūcumīkīre mūka wa mūdū ūrīa ūngī; kana ūcumīkīre nyūmba ya mūdū ūrīa ūngī, kana gīthaka gīake, kana ndungata yake ya mūdū mūrūme, kana

ya mündū-wa-nja, kana ndegwa yake, kana ndigiri yake, kana kī-

ndū o na kī kīa mündū ūria ūngī.

NDŪNGĪHOTA KWĪHITHA NGAI

21

Luka 8:17

Nī gūkorūo gūtirī ūndū mūrinde ūtakonanio wega; kana ūhoro mūhithe ūtakamenyeka na uumīrio.

Jeremia 23:24

Anga he mündū ūngīhota kwīhitha handū hahitharu mūno na njage kūmuona? Ūguo nīguo Jehova ekūūria. Githī ndiiyūrīte kūdū guothe igūrū na thī? Ūguo nīguo Jehova ekūūria.

Ayubu 34:21, 22

Nī gūkorūo maitho make nī

gūcūthīrīria macūthagīrīria mīthiire ya mündū, agakīonaga ikīro ciake ciothe. Gūtirī nduma, kana handū o na hairīte ta gīkuū, harīa eki a waganu mangīhitha naho.

Thaburi 139:8 na 12

Ingīhaica ndonye o kūu igūrū, wee nīkuo ūrī; ingīara ūrīrī waka kwa ngoma, ningī ūrī o kuo. ... O na nduma nayo, harī wee ti nduma kūrī, ūtukū-rī, ūcangaraga o ta mūthenya; nduma na ūtheri no ūndū ūmwe harī wee.

22 ANDU ARĪA EHIA MAGATŪŪRA MAHERITHAGIO

Thaburi 9:17

Andū arīa aaganu-rī, nī gūcoka magacoka kwa ngoma, īī-nī, ndū-rīrī ciothe iria iriganagīrūo nī Ngai.

Mathayo 18:8

Na kūngītuika atī guoko gwaku kana kūgūrū gwaku nī gwa gū-kūhīngithia, gūtīnie, ūgūte; nī kaba gūtonya muoyo-inī wī kīōnje kana gīthua, kūrī gūikio mwaki-inī ūrīa ūtahorekaga, wī na moko merī kana magūrū merī.

Mathayo 13:41, 42

Mūrū wa mūdū nīakarekia araika ake, nao nīmagacokereria maūdū mothe marīa mahīngi-

thagia andū, o na andū arīa mekaga ūūru, moimio kūrīa aathanaga, mamaikie icua-inī rīrīa inene rīa mwaki: kūu nīkuo gūkagīa kīrīro, na kūhagarania magego.

Mathayo 25:46

Nao andū acio nīmagathiī kūrīa kūherithanagīrio tene na tene: no rīrī, arīa athingu nīmagatonya muoyo-inī wa tene na tene.

2 Petero 3:7

No rīrī, Igūrū rīrīa rīī ho rīu, o na thī, nī kūigīrūo ciigīrūo mwaki, nī ūndū wa kiugo o ro kīu, igagīeterera mūthenya ūrīa wa cira, o na wa kūninwo kwa andū arīa matetigagīra Ngai.

2 Akorintho 5:10

Tondū-rī, no mūhaka ithuothe tūkoneka ūrīa tūtariī tūrī mbere ya gītī gīa Kristo kīrīa gīa itui-ro, nī getha o mūdū akaheo kīrīa aagīrīrūo nī kūheo nī ūndū wa maūdū marīa aaneka arī na mwīrī, maakorūo marī mega kana marī moru.

1 Johana 4:17

Ūguo-rī, nīguo wendani ūtūmagwo ūkinyanīre harī ithuī, nī getha tūkahota kūmīrīria mūthenya ūrīa wa gūtuirūo cira; nī ūndū, o ta ūrīa we atariī, no taguo ithuī tūikaraga tūhaana twī gūkū thī.

Atūmwo 17:31

Amu nī gūtua atuīte mūthenya ūrīa agatuīra andū cira na kīhoo-to, arīa matūire gūkū thī guothe, na ūndū wa Mūdū ūrīa athurīte; na nīamenyithītie andū othe atī ūhoro ūcio nī wa ma nī ūrīa aamūriūkirie oime kūrī arīa akuū.

2 Petero 2:9

Hakīrī ūguo-rī, Mwathani nīoī kūhonokia andū arīa mamwīa-mūrīire moime magerio-inī, na gūikarithia andū arīa aaganu makīherithagio o nginya rīrīa mūthenya ūrīa wa cira ūgakinya.

2 Akorintho 8:9

Amu nīmūūi Wega ūria Mwa-thani witū Jesu Kristo aarī naguo, mūgakīmenya atī o na aarī gī-tonga, nīaatuīkire ngīa nī ūndū wanyu, nī getha inyuī mūtuīke itonga nī ūndū wa ūria we aakīarīte.

Atūmwo 4:33

Nao atūmwo nīmaaheanaga ūira wao wa kūriūka kwa Mwa-thani Jesu me na hinya mūnene. Nao othe magīitīrīrio Wega wa Ngai mūingī.

Tito 3:7

Nī getha tūtuwo athingu nī ūndū wa Wega wake, na agai a

gūkagaīrūo muoyo ūria ūtagathi-ra, kūringana na ūria tūtūire tūwīrīgīrīire.

2 Akorintho 9:15

Nake Ngai arocokerio ngatho nī ūndū wa kīheo gīake gītangi-gika na ciugo ūria gītariī!

Aroma 9:16

Tondū ūcio-rī, ūguo nduone-kaga nī ūndū wa ūria mūndū ekwenda, kana wa ūria mūndū erutanagīria, no nī ūndū wa ūria Ngai aiguanagīra tha.

1 Petero 5:5b

. . . ūndū Ngai nīareganaga na arīa etīi, no arīa menyihītie nīamakinyagīria Wega wake.

Luka 13:3

Ngūmwīra atīrī, Tiguo: no rī-rī, mūngīaga kwīrira, inyuothe mūkaninwo o tao.

Atūmwo 2:38

Nake Petero akīmera atīrī, Mwīrirei, mūcoke mūbatithio o mūdū o mūdū thīnī wa rī-twa rīa Jesu Kristo, nīguo muo-herūo mehia manyu; na nīmū-kūheo kīheo kīa Roho Mūtheru.

2 Akorintho 7:10

Nī gūkorūo kīha kīrīa kiuma-ga kūrī Ngai kīrehage ūhoru wa kūhera, ūrīa wa gūtūma mūdū ahonoke, nago nī ūrīa ūtacokaga kwīrirūo; no rīrī, kīha kīrīa

kiumaga maūdū-inī ma gūkū thī kīrehage gīkuū.

Mathayo 3:2

Wīrirei, tondū ūthamaki wa Igūrū nīūkuhībīirie.

Atūmwo 17:30

Namo mahinda marīa andū maatūire matoī maūdū macio Ngai ndaigana kūmoria: īndī rīu nī gwatha aathaga andū othe a kūdū guothe atī merire.

Atūmwo 3:19

Nī ūndū ūcio-rī, wīrirei na mūgarūrūke, nī getha mehia manyu marihūrūo, na hacoke hagīe mahinda ma kūrurumūkio moi-mīte kwī Mwathani.

Mathayo 6:14

Ni ūndū akorūo inyuī nīmuohagīra andū angī mehia mao, nake Ithe wanyu wī Igūrū nīarīmuohagīra inyuī.

Kūguūrīrio 3:20

Atīrīrī, nūngī mūrango-inī ngīūringaringa; mūdū aaigua mūgambo wakwa na aahingūra mūrango, nīngūtōnya harī we, ndīanīre irio nake, nake arīanīre na niī.

Ezekieli 18:21

No mūdū ūrīa mwaganu angīgarūrūka atigane na mehia make mothe marīa ehītie, na ahingie irīra ciakwa ciothe cia watho wa

kūrūmīrīrūo, na acoke gwīka maūdū marīa maagīrīire na marīa ma ūthingu, ndarī hingo atagatūūra muoyo; ūcio ndagakua.

Isaia 55:7

Mūdū ūrīa mwaganu nīatigane na mīthiire īo yake, nake mūdū ūrīa ūtarī mūthingu nīatige kūrūmīrīra meciria macio make. Nīacokerere Jehova, nake nīekūmūiguīra tha, nīacokerere Ngai witū, nī ūndū nīakīragīrīra wohanīri.

Mariko 2:5

Nake Jesu ona ūrīa metīkītie, akīira ūcio mūrūaru atīrīrī, Mūrīū, nīwoherūo mehia maku.

Aefeso 5:11

Ningĩ mūtikanagie ngwatanĩro na arĩa marutaga mawĩra ma nduma-inĩ, marĩa matarĩ na maciaro, no kaba mūmaguūragie moimbūke.

1 Johana 2:15, 16

Mūtikende ūhoru wa thĩ, o na kana maūndū marĩa me kuo gūkū thĩ. Mūndū aakorūo nĩenda ūhoru wa thĩ, kwenda Ithe witū ndarĩ nakuo ngoro yake. Amu-rĩ, maūndū mothe marĩa me gūkū thĩ, mwĩrirĩrio wa mwĩrĩ, na mwĩrirĩrio wa maitho, na nguthi cia muoyo ūyū tūrĩ-rĩ, maūndū ma-

cio matiumanĩte na Ithe witū, nĩ ma thĩ.

Isaia 1:16

Wĩthambei mwĩtherie, mūgĩ-thengie ūūru wa ciiko cianyu, ndige kūwona; tiganai na ūūru.

Tito 2:11, 12

Nĩ ūndū Wega wa Ngai nĩwonekete, ūrĩa ūreheire andū othe ūhonokio, naguo nĩguo ūtūmenyagĩria kūregana na maūndū mothe marĩa mataiguaine na ūhoru wa kwĩamūrĩra Ngai, o na merirĩria marĩa moru ma gūkū thĩ, na tũikarage twĩ na ūūgĩ wa ngoro, na tūrĩ athingu, na twĩamūrĩre Ngai mahinda maya tūrĩ.

2 Akorintho 5:17

Tondū ūcio-rī, mūdū angiko-rūo arī thīnī wa Kristo-rī, nīagarūrūkīte agatuīka mūdū ūngī mwerū: maūdū marīa ma tene nīmathirīte; nī atīrī, nīmatuīkīte mangī merū.

1 Johana 5:18

Nītūūī atī mūdū o wothe ūrīa ūciarītwo nī Ngai ndehagia, īndī ūrīa waciarirūo nī Ngai nīamūikaragia, nake ūrīa mūuru ndangīmūhutia.

1 Petero 1:23

Nī ūndū wa ūrīa mūciarītwo rīngī mūciarīre ūrīa ūtoimanīte na mbeū īrīa ībuthaga, tiga

o īrīa ītabuthaga, na ūndū wa Ūhoro wa Ngai, o Ūhoro ūrīa wī muoyo na ūtūūraga tene na tene.

Ezekieli 36:26

O na ningī nīngamūhe ngoro īngī njerū, o na ndīmwikīre roho ūngī mwerū thīnī wanyu, na ndīmwehererie ngoro īrīa nyūmū ta ihiga īmuume mūrī-inī yanyu, njoke ndīmūhe ngoro īngī njororo ta nyama.

Johana 3:3

Nake Jesu agīcokia akīmwīra, Ndakwīra atīrī, o ma, ma, Mūdū aaga gūciarūo rīngī, ndangīhota kuona ūthamaki wa Ngai.

GŪKUA NĪ ŪNDŪ WA MEHIA — KŪRIŪKA 29

THĪINT WA KRISTO

1 Petero 2:24

Nake nīaakuire mehia maitū we mwene mwīrī-inī wake e mūtī igūrū, nī getha ithuī tūkorūo tūkuite ha ūhorō wa mehia tūgā-tigana namo, tūcoke tūtūūre muoyo twīkaga o maūndū ma ūthingu; nayo mītunda īrīa aahūrīrūo nīyo yatūmire mūhone.

Aroma 6:2 na 11

Kai ithuī arīa twakuire, tūgithenga ūhorō-inī wa kwīhia o gūthenga-rī, tūngīgītūūra atīa o twīhagia? . . . Na inyuī, o ūndū

ūmwe, wīonagei ta arī gūkua mūkuīrīre ūhorō wa wīhia mūthenge harī guo, naguo muoyo ūcio mwī naguo mūtue atī mūrī a gūtūūra mūtūūrīre werekeire o Ngai, mwī thīinī wa Kristo Jesu.

Aefeso 2:1 na 6

O na inyuī-rī, Ngai nīaatūmire mūgīe na muoyo, rīrīa mwarī akuū nī ūndū wa mahītia o na mehia manyu. . . na agītūrīūkanīria hamwe nake, agītūikaria hamwe nake kūrīa Igūrū, twī thīinī wa Kristo Jesu.

Aroma 6:23

Nĩ gũtuĩka mũcara wa wĩhia nĩ gĩkuũ, no kĩheo kĩrĩa Ngai aheanaga kiumanĩte na Wega wake nĩ muoyo wa tene na tene, ũrĩa wĩ thĩinĩ wa Kristo Jesu Mwathani witũ.

Johana 5:24

Ndamwĩra atĩrĩrĩ, o ma, ma, Mũndũ ũiguĩte uuge wakwa na agetĩkia ũrĩa wandekirie, e na muoyo wa tene na tene, na ti wa gũcirithio; nĩarĩkĩtie kuuma gĩkuũ-inĩ agatonya muoyoinĩ.

Johana 3:36

Ūrĩa wĩhokete Mũriũ e na muoyo wa tene na tene; nake

ũrĩa ũregete kũigua Mũriũ, we ndakona muoyo; egũtũũra o arakarĩrũo nĩ Ngai.

Johana 14:1, 2

Mũtigatangĩke ngoro; nĩmwĩhokete Ngai, na nũ mwĩ'hoke. Nyũmba ya Awa kwĩ na itũũro nyingĩ; gũtangĩrĩ ũguo, ingĩrĩ kũmwĩra; nĩ gũkorũo ngũthũ kũmũthondekera handũ.

Johana 3:14, 15

Na ta ũrĩa Musa aahaicirie nyamũ-ya-thĩ igũrũ werũ-inĩ, no-guo Mũrũ wa mũndũ e na bata ahaicio igũrũ: nĩ getha mũndũ o wothe wĩtikĩtie agĩe muoyo wa tene na tene thĩinĩ wake we.

Isaia 32:17

Na rīrī, ūndū ūrīa ūkoimana
na ūthingu ūcio nī thayū mūtheri,
o namo maūdū marīa makoneka
moimanīte naguo nī atī andū ma-
tūūre mahoreire gūtārī ūgwati
tene na tene.

Johana 14:21

Ūrīa ūikaraga na maathani ma-
kwa na akamamenyagīrīra-rī, ūcio
nowe ūnyenda; nake ūrīa ūnye-
nda nīariendagwo nī Awa, o na
nū nīndīmwendaga, na ndīioni-
thagie we.

1 Johana 3:18, 19

Twana twakwa nītūtigage
kwendana na ciugo kana na ka-

nua gatheri; nītwendanage na cīi-
ko o tūkīendanaga na ma. Ūguo
nīguo tūrīmenyaga tūrī a ūhoro-
ūrīa-wa-ma, na twīninage nganja
ngoro, twī mbere yake.

Agalatia 4:6

Na tondū mūkīrī ciana ciake,
nīkīo Ngai aarekirie Roho wa
Mūrū wake atonye thīnī wa
ngoro ciitū, aanagīrīre akiugaga
atīrī, Abba, Baba.

1 Johana 4:13

Ūndū ūrīa tūmenyaga naguo
atī nītūtūire thīnī wake, nake
agatūūra thīnī witū, nī ūyū, atī
nīatūgaīre Roho wake.

32 KRISTO ARTI THĪINTI WITŪ TŪGĪAGA NA GĪKENO

Agalatia 2:20

Ninyambaniirio na Kristo mūtī igūrū, no ndī o muoyo; indī riu ti niī ndūūruga muoyo, nī Kristo ūtūūruga muoyo thīinī wakwa: naguo muoyo ūria ndūūruga naguo riu, ndī na mwīrī, ndūūruga naguo no ūndū wa gwītikia Mūrū wa Ngai, o we wanyendire, agikīruta nī ūndū wakwa.

Aefeso 3:17a

Ningī atī Kristo atūūrage ngo-ro-inī cianyu nī ūndū wa ūria mwītīkītie. . .

Thaburi 16:11

Ūrinyonagia njira o iria ya muoyo: haria wee ūrī he na hūni

cia gīkeno; guoko gwaku kwa ūrīo, nginya tene o na tene, kuumaga maūdū me mūrīo.

Aroma 14:17

Nī ūndū ūthamaki wa Ngai ti ūhoru wa kūrīa na kūnyua, no nī wa ūthingu, na thayū, o na gīkeno, iria ciumaga kwī Roho Mūtheru.

Johana 17:13

Indī riu nīngūka kūrī wee, na maūdū maya ndiroigīra o gūkū thī, nī getha maikarage na gīkeno giakwa gī gikinyanīru kūna ngo-ro-inī ciao.

Isaia 12:3

Tondū ūcio mūgatahaga maī ithima cia ūhonokanio mūkenete.

GWATHIKIRA MWATHANI NI KWAGIRIRE 33

1 Samueli 12:15

No riri, mwaaga kũigua uuge wa Jehova, no mũrege kũigua maathani ma Jehova, guoko kwa Jehova nigũkũmũũkĩrira o ta ũria gwokĩrĩre maithe manyu.

2 Athesalonike 1:7-9

Indi na inyuĩ mũtũire mũnya-riragwo-rĩ, amũrihe na ũburũko hamwe na ithuĩ, hĩndĩ irĩa Mwathani witũ Jesu akaguũranĩrio oimĩte Igũrũ, me hamwe na arai-ka ake arĩa me na ũhoti, mokĩte me na mwaki ũkũrĩmbũka. Nake niakerihiria kũrĩ andũ arĩa matoĩ Ngai, o na arĩa mataathĩ-kaga nĩ Ūhoro-ũria-Mwega wa

Mwathani witũ Jesu. Nao nĩma-kaherithio na kwanangwo kũria gũtagathira, matikanae kuona ũthiũ wa Mwathani, o na kana riri wake ũria wĩ na ũkaru.

Gũcokerithia Maathani

11:26-28a

Atĩrĩrĩ, mũthenya ũyũ wa ũ-mũthĩ-rĩ, nĩ kũhe ngũmũhe ũhoro wa kĩrathimo, o na wa kĩrumi; kĩrathimo-rĩ, mũrĩrathimagwo hĩndĩ irĩa mũiguĩte maathani ma Jehova, Ngai wanyu, o maria ngũmũtaara namo ngĩmwatha ũ-mũthĩ; nakĩo kĩrumi-rĩ, mũrĩrumagwo hĩndĩ irĩa mwarega kũigua maathani ma Jehova Ngai wanyu. . .

Mathayo 10:32, 33

Ni ūndū ūcio-rī, o mūdū ūkoi-
mbūra kūrī andū atī nī wakwa,
niī o na niī nīngamuumbūra kūrī
Awa ūria wī Igūrū atī nī wakwa.
No mūdū ūria ūkangaana kūrī
andū, o na niī nīngamūkaana kūrī
Awa ūria wī Igūrū.

1 Johana 2:23

Ūria o wothe ūkaanaga Mūriū,
ūcio ndarī na Ithe witū; ūria wī-
tikītie Mūriū arī na Ithe o nake.

Aroma 10:9, 10

Tondū-rī, ūngiumbūra na ka-
nua gaku atī Jesu nīwe Mwatha-
ni, o na gwītikia wītikie na ngoro
yaku atī Ngai nīamūriūkirie oi-

me kūrī arīa akuū, no ūhonoke:
nī gūkorūo nī ngoro mūdū etī-
kagia nayo agagītuwo mūthingu,
na nī kanua oimbūraga nako aga-
kīhonoka.

Afilipi 2:11

O na ningī atī nīmī ciothe
ciumbūrage atī Jesu Kristo nīwe
Mwathani, nī getha Ngai Ithe
witū agoocagwo.

Luka 9:26

Ni gūkorūo mūdū o wothe
angiconoka nī niī, na aconokere
ciugo ciakwa, nīwe ūgaconoke-
rūo nī Mūrū wa mūdū rīria ago-
ka arī na riri wake mwene, na wa
Ithe, o na wa arāika arīa atheru.

Aefeso 6:11

Wiohei indo ciothe cia Ngai
cia ita, nī getha mūhote gwītiiria
mawara ma mūcukani.

Mathayo 4:1 na 10, 11

Hīndī io Jesu nīaatwarirūo
nī Roho werū-inī nīguo akagerio
nī mūcukani. . . Hīndī io Jesu
akīmwīra atīri, Thiī, ndiga, Shai-
tani, tondū ūhorō nīwandīkītwo,
Turagia ndu ūgoocage Mwathani
Ngai waku, na ūmūtungatagīre o
we wiki. Hīndī io mūcukani akī-
mūtiga, na atīriri, araika magīūka
makīmūtungatīra.

Atūmwo 26:18

Nīguo ūkamahingūre maitho,
magarūrūkīre ūtheri matigane na

nduma, o na magarūrūkīre Ngai
matigane na hinya wa Shaitani;
nī getha marekagīrūo mehia mao
na magairūo igai hamwe na arīa
maamūrītwo magatherio nī ūndū
wa kūnjītīkia.

1 Petero 5:8

Ikaragai mūterigītwo, na mwī-
hūgaga. Atīri, mūcukani, thū ya-
nyu, acangaga ta mūrūthi ūkūra-
rama, agīcaragia mūdū wa gū-
tambura.

2 Akorintho 2:11

Nī getha tūtīkahītwo nī Shai-
tani, one ūndū wa gūtūhoota
naguō; amu maūdū marīa athu-
gundaga tūtīrigagwo nīmo.

Ahibirania 2:14

Hakīrī ūguo-rī, kuona atī ciana icio nīigwataniire mwīrī na thakame-rī, we nake no taguo egwatiire mūthemba o ūcio, nī getha atī, tondū wa gūkua, aanange ūrīa mwene hinya wa gīkuū, nīwe mūcukani.

Aroma 8:35 na 37

Nū ūngītūtigithūkania na wendani wa Kristo? Anga nī kuona thīna, kana kwīhīrūo nī ruo, kana kūnyarirūo, kana ng'aragu, kana kwaga nguo, kana ūgwati, kana rūhiū rūa njora? . . . No rīrī, o na tūkīonaga maūndū macio mo-

the-rī, gūtoria tūrī atoria o makīria nī ūndū wa Ūcio watwendire.

1 Johana 3:8

Ūrīa wīhagia nī wa mūcukani, amu mūcukani atūire ehagia kuumo o kīambīrīria. Ūndū ūrīa wātūmire Mūrū wa Ngai onithanio nī rīrī, nī getha atharūrie wīra wa mūcukani.

2 Athesalonike 2:8

Na hīndī iō-rī, nīrīo mūndū ūrīa mūregi watho akaguūranīrio, nake nīwe Mwathani Jesu akoraga na mīhūmū ya kanua gake na amwagie kīene, nī ūndū wa ūrīa akonanio acokete gūkū thī.

WENDANI, NIGUO ŪTŪMENYITHAGIA TŪRĪ ARUTWO

37

Johana 21:16

Akīmūūria rīngī hingo ya kerī, atīrī, Simoni wa Jona, nīūnyendete? Akīmwīra, Īi-ni, Mwathani, wee nīūūī nīngwendete. Nake akīmwīra atīrīrī, Rīithagia ng'onduciakwa.

Agalatia 5:22, 23a

No maciaro ma Roho nīmo maya, nī wendani, na gīkeno, na thayū, na gūkirīrīria, na gūtugana, na gwīkana wega, na kwīhokeka, na kūhorera, na kwīgīrīrīria merīrīria ma mwīrī. . .

1 Johana 4:20

Mūndū angīkorūo oigaga ūū, Nīī nīnyendete Ngai, na nīathūire

mūrū wa ithe-rī, ūcio nī wa maheni; amu-rī, ūrīa ūtendete mūrū wa ithe ūrīa atūire onaga, ndangīhota kwenda Ngai atakīrī aamuona.

Johana 13:35

Nī ūguo andū othe marīmenyaga mūrī arutwo akwa, mwatūūra mwendaine.

1 Akorintho 13:1

Atīrīrī, o na ingītuīka atī nī' thiomaga thiomī cia andū o na cia araika, na ngorūo itarī na wendani-rī, no njikare ta ndī o kīndū kīa rūthuku kīrīa kīnegenaga kīaringwo, kana ta thani iria ihūrithanagio ikagamba karagaca!

Mariko 16:9

Na riri, aarikia kūrīūka rūcini tene mūthenya wa kwambiriria kiumia, aambire kumirira Mariamu Mūmagidali, ūria aarutite ndaimono mūgwanja.

Johana 20:26-28

Ningī matukū maathira anana, arutwo ake maarī kuo rīngī kūu nyūmba thīinī, na maarī na Toma. Nake Jesu agīūka, mirango iri mihinge, akirūgama gatagati-ini, akiuga, Gīai na thayū. Agīcoka akīira Toma atiri, Rehe kīara giaku haha, ūrore hī ciakwa; na ūrehe guoko gwaku, ūtonyie mbaru-ini ciakwa; na ūtigi

gūtuika wa kurega gwitikia, ūtuike wa gwitikia. Toma agīcokia akimwira atiri, Mwathani wakwa, Ngai wakwa!

Atūmwo 10:39-41

Na ithui-ri, tūri aira a maundū macio mothe ekire kūu būruri wa Ayahudi, o na Jerusalemu. Nake nioragirūo nī andū na kūmūcuuria mūtī igūrū. Nīwe Ngai aariūkirie mūthenya wa gatātū, agītīkīra atī acoke kuoneka — no ti kuonwo nī andū othe, tīga o aira arīa maathurirūo o mbere nī Ngai, nao nīo ithui, o ithui arīa twariaga na tūkanyuaga hamwe nake, aarīkia kūrīūka akoima kūrī arīa akuū.

Aroma 6:4, 5

Tondū ūcio-rī, twabatithio, nī gūthikwo twathikirūo hamwe nake gīkuū-inī kīu: nī getha atī, o ta ūrīa Kristo aariūkirio agīkiuma kūrī arīa akuū nī hinya wa riri wa Ithe, ithuī na ithuī tūtūūre na mītūūrīre ya muoyo mwerū. Amu twagīkorūo nī gūciarithanio tūciarithanītio nake na kīgerekano kīu gīa gūkua gwake-rī, no taguo tūgūtūūra tūciarithanītio nake na kīgerekano gīa kūrīūka gwake o nakuo.

Mathayo 16:21

Gwata hīndī io Jesu agīitika kūmenyithia arutwo ake atī no kinya athī Jerusalemu, na athī-

nio na maūndū maingī moru nī athuri, na athīnjīri-Ngai arīa ane-ne, na aandīki-marūa, na oragwo, na mūthenya wa gatatū nīakariūkio.

Johana 5:25 na 28, 29

Ndamwīra atīrī, o ma, ma, Kwī hingo īroka, o na rīu no nginyu, andū arīa akuū makaigua mūgambbo wa Mūrū wa Ngai; na arīa mekūigua magīe na muoyo. . . Mūtikagege nī ūhoru ūcio; amu kwī hingo īroka arīa othe me thīnī wa mbīrīra makaigua mūgambbo wake, na moime kuo, arīa mekaga wega moimīre iriūkīro rīa muoyo, na arīa mekaga ūūru moimīre iriūkīro rīa gūcirithio.

Aefeso 1:4

Kūringana na ūrĩa aatūthurire thĩinĩ wake thĩ ĩtanombwo, nĩ getha tūtũike atheru na twage kaũũgũ agĩtuona.

1 Petero 1:2

Nĩ gũthurũo mwathurirũo kūrĩngana na ūrĩa Ngai Ithe witũ aamũmenyete o mbere, akamũtheria na Roho, nĩ getha mwathĩkagĩre Jesu Kristo na mũminjamĩnjĩrio thakame yake. Wegu wa Ngai o na thayũ iromũingĩhĩra.

2 Akorintho 7:1

Na rĩrĩ, endwa akwa, tondũ nĩtwĩrĩrũo maũndũ macio, nĩtwĩtheragie tūtiganage na ũndũ o

wothe ūrĩa ũthũkagia mũndũ mwĩrĩ o na kana roho, tũkĩhingagie ũhoru witũ wa gũtuĩka atheru, o tũgũitigagĩra Ngai.

2 Timotheo 2:21

Hakĩrĩ ũguo-rĩ, mũndũ angĩtheria, atiganage na maũndũ marĩa matarĩ gĩtĩo, no atũike ta kĩndũ gĩa gũtĩwo, kĩndũ kĩamũre, o kĩrĩa kĩagĩrĩire mwene nyũmba arutage wĩra nakĩo, na kĩrĩa kĩhaarĩrĩrio wĩra o wothe mwega.

1 Petero 1:15

Īndĩ kuona atĩ ūrĩa wamwĩtĩre nĩ mũtheru, o na inyũĩ tuĩkai atheru mũthĩre-inĩ yanyu yothe.

Abibirania 13:12

No taguo Jesu nake aanyarirĩi-rũo na nja ya kĩhingo, nĩ getha atherie andũ na thakame yake mwene.

Mathayo 3:11

Nĩi-rĩ, ndĩmũbatithagia na maĩ nĩguo mwĩrire; no rĩrĩ, Ūrĩa ũgũũka thutha wakwa arĩ na hinya kũrĩ nĩi, na ndiigaine nĩi ndĩmũkuuĩre iratũ ciake; Ūcio-rĩ, nĩa-kamũbatithia na Robo Mũtheru, o na mwaki.

Luka 1:74, 75

Atĩ niagatwĩtikĩria, twarĩkia kũhonoka moko-inĩ ma thũ ciitũ, Tũcoke tũmũtungatagĩre tũtarĩ na

guoya, Na tũtũũre mbere yake matukũ maitũ mothe tũrĩ atheru na tũrĩ athingu.

Isaia 35:8

Nakuo kũu nĩgũkagĩa njĩra njariĩ ya gĩtwari, o ya barabara, nayo iĩtagwo ũũ: Njĩra irĩa nyamũre; iĩndĩ arĩa matarĩ atheru matikamĩgera, nao arĩa makamĩgera agakoragwo e hakuhĩ nao; tondũ ũcio, o na arĩa akĩgu matikamĩhitia.

1 Johana 1:9

Twakiumbũra mehia maitũ, we nĩ mwĩhokeku, o na nĩ mũthingu, agatuohera mehia maitũ, na agatũtheria tũgathirũo nĩ maũndũ maria mothe matarĩ ma ũthingu.

Aroma 8:9

No inyuī-rī, mūtūtūire mūrū-mīriire ūhorō wa mwīrī; mūrū-mīriire ūhorō wa Roho, akorūo Roho wa Ngai nīwe ūtūūrāga ngoro-inī cianyu. No rīrī, mūdū o wothe ūtarī na Roho wa Kristo, mūdū ūcio-rī, ti wake.

Atūmwo 4:31

Na rīrī, maarīkia kūhoya, handū hau monganīte hagīthingitha; makīiyūrūo othe nī Roho Mūtheru, magīkīaria Ūhorō wa Ngai momīriire.

Atūmwo 1:8a

No nīmūrīheo hinya, Roho Mūtheru aarīkia gūkinya igūrū rīanyu: na mūtūike aira akwa. . .

Luka 11:13

Nīguo-rī, mwagīkorūo inyuī, na mūrī oru, nīmūūī kūheaga ciana cianyu iheo njega, ī Ithe wanyu wī Igūrū angīkīria atīa kūhe Roho Mūtheru arīa mamūhoyaga?

Atūmwo 13:52

Nao arutwo magīkena o gūkena, na makīiyūrūo nī Roho Mūtheru.

Ezekieli 36:27

Nī gwīkīra ngamwīkīra roho wakwa thīnī wanyu, ndūme mūrūmagīrīre irīra cia watho wakwa, na mūmenyagīrīre matūiro makwa ma cira, mūmekage.

1 Petero 4:12, 13

Endwa akwa, tigai kūgega nī ūndū wa thīna ūtariī ta mwaki ūrīa ūkiriī kūmūkora, ūtuīke wa kūmūgeria, ta arī ūndū ūkūmūkora ūtarī wa ndūire: no rīrī, kenagai, kuona atī nīmūgwatanīire na Kristo kūnyarirīka gwake; nī getha o na hīndī irīa riri wake ūkaguūranīrio, mūgakena o mūgīcanjamūkaga.

Kūguūrīrio 21:4

Nake nīekūmagiria maithori mothe mathire maitho mao; nakīo gīkuū gītiriī hingo gīgacoka kūgīa, o na gūtiriī hingo gūgacoka kūgīa na kīeha, kana kīrīro, kana

ruo; maūndū marīa ma mbere nī mathengu magathira.

Isaia 66:2

Nī ūndū-rī, indo icio ciothe ciathondekirūo nī guoko gwakwa, nīkīo ciagīire igagītūūra o kuo; ūguo nīguo Jehova ekuuga. No rīrī, mūndū ūyū nowe ngūiguīra tha, o we ūrīa ūikaraga enyihītie, na akagīa na ngoro iherete, na akainainio ngoro akīirutanīria nī gūtīa ūhoru wakwa.

Thaburi 37:3

Wīhokage o Jehova, na wīkage wega; wītūūrīre o būrūri-inī, na ūthingatage o wīhokeku.

Thaburi 34:19

Maũũru no maingĩ makoraga ūrĩa mũthingu, ĩndĩ, Jehova nĩa-mũteithũraga harĩ mo mothe.

Aroma 8:28

Ningĩ nĩtũũĩ atĩ hari andũ arĩa menda Ngai, nĩo arĩa metĩtwo nĩwe kũringana na ūrĩa aathugundire eke-rĩ, maũndũ mothe nĩmateithanagia hamwe namarehagĩre kĩrathimo.

1 Akorintho 10:13

Mũtirĩ mwagerio na magerio matonagwo nĩ andũ othe; na rĩrĩ, Ngai nĩ mwĩhokeku, na ndangũtikĩra mũgerio na magerio makĩrite marĩa mũngĩhota gwĩtiiria; no

hĩndĩ ĩrĩa mũkũgerio nĩarĩmuo-nagĩra njĩra ya kũhonokera, nĩ getha mũhote gwĩtiiria magerio macio.

Isaia 43:2

Hĩndĩ ĩrĩa ũkũgera maĩ-inĩ ũkĩhĩtũkĩra kuo-rĩ, ndĩrĩkoragwo ndĩ hamwe nawe; o na ũkĩgera njũ-inĩ-rĩ, itigakũrindania; o na hĩndĩ ĩrĩa ũkũgera mwaki-inĩ-rĩ, ndũgacinwo nĩguo, o na kana ũrĩrĩmbũkĩrũo nĩ rũrĩrĩmbĩ rũagu.

Ahibirania 2:18

Amurĩ, kuona atĩ we mwene nĩathĩnikire akĩgeragio, nĩahotaga gũteithia andũ arĩa mageragio.

Kūguūrīrio 3:5

Ūria wa gūtorania-rī, agakīhumbwo nguo icio njerū; na ndirī hīndī ngatharia rīitwa riake rīthenge thīnī wa ibuku rīria rīa muoyo, na nīngetikīra rīitwa riake harī Awa, na harī araike ake.

Kūguūrīrio 3:12

Ūria wa gūtorania-rī, nīngamūtua gītugī kīa hekarū ya Ngai wakwa, na ndarī hingo agacoka kuuma kuo, o na rī; na nīngamwandīka rīitwa rīa Ngai wakwa, o na rīitwa rīa itūūra rīa Ngai wakwa, nīkuo Jerusalemu irīa njerū, irīa ya kuuma Igūrū

kwī Ngai wakwa, o na ndīmwan-dike rīitwa riakwa mwene rīria rīerū.

Kūguūrīrio 2:7

Ūria ūrī gūtū, nīakīigue ūria Roho arera makanitha. Ūria wa gūtorania-rī, we nīngamwītīkīria arīage maciaro ma mūtī wa muoyo, ūria wī mūgūnda wa kwa Ngai, kūrīa maroho ma arīa metīkītie mathiaga.

Kūguūrīrio 3:21

Ūria wa gūtorania-rī, we nīngamwītīkīria aikarīre gītī gīakwa gīa ūthamaki hamwe na nīi, o ta ūria nīi na nīi ndatoranirie, na ngīikaranīra hamwe na Awa gītī giake gīa ūthamaki.

NGAI NTARAGIA NA ITHUŪ ŪHORO-INTĪ WA GŪTHARIA ŪHIKI

Mathayo 5:32

No nī ngūmwīra atīrī, atī o mūdū ūrīa ūngīte mūtumia wāke, tīga o ūndū wa ūtharia, nīegūtūma atuīke mūtharia: na ningī o mūdū ūrīa ūkamūhīkia hīndī īo atētwo, ūcio no atuīke nīatharītie.

Aroma 7:2, 3

Amu mūtumia o wothē ūrīa wī na mūrūme-rī, aikaraga mohanītio na mūthuriwe nī watho o hīndī īrīa mūthuri ūcio e muoyo; no rīrī, mūthuri angīkorūo nīaakua-rī, mūtumia ūcio nīaatīgithūkana na watho ūcio ūramuohitha-

nītie na mūthuriwe. Tondū ūciorī, angītuīka wa mūdū mūrūme ūngī hīndī īo mūthuriwe e muoyo, mūtumia ūcio no atuwo mūtharia; no rīrī, mūthuriwe angīkorūo nīakuīte-rī, hīndī īo arīikaraga ta ohoretwo harī watho ūcio; o na angīhīkio nī mūdū ūngī-rī, mūtumia ūcio ndangītuīka mūtharia.

Luka 16:18

O mūdū ūrīa ūngīte mūtumia na ahīkie ūngī, nīatharanītie: nake mūdū ūrīa ūkahīkia ūrīa ūteetwo nī mūthuriwe, nīatharanītie.

Kūguūrīrio 3:11

Nīngūūka o narua; gwatagīria maūndū marīa wī namo, mūndū o na ūrīkū ndakanae gūthīī na thūmbī yaku.

Mathayo 24:30

Na hīndī īo kīmenyithia kīa Mūrū wa mūndū nīgīkoneka kūrīa igūrū: ningī hīndī īo iruka ciothe cia thī nīikagīa na kīeha, na nīikona Mūrū wa mūndū agīūka arī igūrū rīa matu ma igūrū, na arī na hinya na riri mūingī.

Johana 14:3

Na ndathīī ndamūthondekera handū, nī gūcoka ngacoka, ndī-

mūtware mūgaikarage o harī nīī, nīguo harīa ndī, na inyuī mūgīage ho.

Mathayo 24:27

Tondū o ta ūrīa rūheni ruu-maga o kūrīa irathīro, na rūko-nwo o kinya ithūīro, ūguo noguo gūūka kwa Mūrū wa mūndū gūkahaana.

Mariko 8:38

Amu-rī, mūndū o wothe ūgaconoka nī nīī, na aconokere ciugo ciakwa hingo ya rūciaro rūrū rūa ūtharia na rūa mehia, nīwe ūgaconokerūo nī Mūrū wa mūndū, rīrīa agoka e na riri wa lthe na me na arāika arīa atheru.

1 Johana 3:2

Endwa akwa, riu tūrī ciana cia Ngai, na gūtīrī kūrāmenyithanio ūrīa tūgaikara thutha. Nītūūī atī o rīrīa we akonithanio, tūkahaana nana nake; nī gūkorūo tūkamuona o ūrīa atarīi.

Mathayo 16:27

Tondū rīrī, Mūrū wa mūdū ndarī hingo atagoka e na riri wa Ithe, hamwe na arāika ake; na hīndī īo nīagatuīra o mūdū o ūrīa ūringaine na cūko iria aaneka.

Luka 21:27

Na hīndī īo nīguo makona Mūrū wa mūdū agīūka na itu, arī na hinya na riri mūingī.

Luka 12:40

O na inyuī ikaragai mwīhaariirie: nī gūkorūo Mūrū wa mūdū nīagoka o thaa īrīa mūtegereirie.

Kūguūrīrio 16:15

Atīrīrīi, ngūūka ta mūici. Gūkena-rī, nī ūrīa ūikaraga ehūgīte, na amenyereire nguo ciake, ndakae gūthīi njaga, na onwo aconoke.

Atūmwo 1:11

Makīmoria atīrī, Inyuī andū a Galili, nī kī gītūmīte mūrūgame mūcūthīrīirie Igūrū? Jesu, o ro ūcio watwarūo Igūrū oime harī inyuī, nīagacoka rīngī o ro ūguo mwamuona agīthīi Igūrū.

KIUGO KĪA NGAI

Ūhoru waku nĩ tawa ūmũrĩka-gĩra makinya makwa, nĩ ūtheri ūrĩa ūnyonagia njĩra. –Thaburi 119:105

Ūhoru o wothe wandikĩtwo Maandĩko-inĩ nĩwekĩrirũo nĩ Ngai ngoro-inĩ ya mũwandĩki, na wĩ na kĩguni ūhoru-inĩ wa kũrutana, na wa kũmenyithia andũ ūũru wao, na wa kũmakaania, o na wa kũmenyeria mĩtũũrĩre ĩrĩa ĩringaine na ūthingu. –II Timotheo 3:16

Tondũ-rĩ, mohoro marĩa maanarathwo, gũtirĩ ūrĩ woka o na rĩ

nĩ ūndũ wa kwenda kwa mũndũ: no andũ nĩmaaririe ūhoru uumĩte kwĩ Ngai, mataarĩtwo nĩ Roho Mũtheru. –II Petero 1:21

Uuge waku nĩndĩwĩgĩire thĩinĩ wa ngoro yakwa, ndikanae gũkwĩhia. –Thaburi 119:11

Nake Jesu akĩmacokeria akĩmera, Mũkũhĩtia, nĩ ūndũ mũtiũĩ Maandĩko o na kana hinya wa Ngai. –Mathayo 22:29

Igũrũ na thĩ nĩgũgathira: no ciugo ciakwa itirĩ hĩndĩ igathira. –Luka 21:33

Published in numerous languages by World Missionary Press as God supplies funds in answer to prayer. If you would like more copies for careful distribution, please write to us in English or visit **www.wmpress.org**.

**World Missionary Press, Inc.
P.O. Box 120
New Paris, IN 46553-0120 USA**

Text reprinted from the Bible in Kikuyu by permission of the United Bible Societies Africa Regional Centre, Nairobi, Kenya.